

Spel en ontwikkeling

Spelvormen

De spelmogelijkheden van een kind hangen samen met algehele ontwikkeling. In vijf verschillende spelvormen wordt het spel steeds anders ingevuld. Kijk bij aanschaf van speelgoed hoe het kind zich ontwikkelt.

Bewegingsspel:

begint in de wieg en gaat het hele leven door: de rammelaar maakt geluid als het kind er tegenaan komt. Door herhaling leert het kind ook afstand te schatten tussen de rammelaar boven de wieg en zijn hand. Het ontwikkelt *motoriek*.

Sensopathisch spel:

stimuleert de zintuigen. *Tasten, voelen en horen*. Favoriet is het spel met *zand, water en klei*, materiaal waar je van alles mee kunt doen.

Fantasiespel:

zoals "vadertje-moedertje" en "doktertje spelen". Voorwerpen krijgen een hele andere betekenis. Kinderen gebruiken ervaringen en maken kennis met *sociale rollen*. Een goed hulpmiddel bij het *uitten van gevoelens*.

Constructiespel:

leidt tot een *concreet resultaat*. Bij het bouwen van een blokkentoren leert het kind letten op *grootte, evenwicht en constructie*. Er volgen complete steden en kastelen. Kinderen krijgen ruimtelijk en technisch inzicht. De kleintjes bouwen met zachte, de wat oudere kinderen met harde blokken.

Regelspelen:

Vanaf ca. zeven jaar spelen kinderen stoeprandje, hinkelen, ganzenbord: alles waarbij ze kunnen winnen. Ze maken eigen regels, en merken dat deze niet halverwege het spel mogen veranderen. Soms leidt dat tot ruzie. Omgaan met regels betekent: niet vals spelen, niet voor je beurt gaan en met je verlies leren omgaan

Spel en ontwikkeling naar leeftijd

0-24 maanden

Intellectuele ontwikkeling

Kinderen leren door te kijken, te luisteren en te betasten met hun mond en handjes. Ze leren zoeken naar voorwerpen die uit zicht zijn. Het kind leert o.a. afstand schatten, en het verschil tussen allerlei vormen.

Emotionele ontwikkeling

Het kind moet emoties voelen, om die later te herkennen, en leert er geleidelijk mee omgaan.

1-2 maanden: gevoelens van lust en onlust: eten, aanwezigheid van pappa of mamma, honger en eenzaamheid.

$\frac{1}{2}$ jaar: verdriet, blijdschap, woede, angst en onzekerheid. *Veiligheid* biedt een stabiele emotionele ontwikkeling. Herken de behoeften van het kind en speel erop in. Geborgenheid is de basis voor flexibiliteit en vasthoudendheid.

Sociale ontwikkeling

leren kinderen van de ouders: lok reacties uit en leer het kind daarmee omgaan. *Samenspel* tussen ouder en kind versterkt het vertrouwen van het kind.

1½ jaar: Interesse in leeftijdgenootjes. Elkaar speelgoed laten zien, naast elkaar spelen. spelletjes zijn eenvoudig, duren niet te lang. Stimuleer als ouder het samenspelen.

Motorische ontwikkeling

0-1 maanden: zuigen en met de ogen knipperen. Dit zijn eerder reflexen dan doelbewuste bewegingen.

2 maanden: een langzaam bewegend voorwerp met de ogen volgen. Het voorwerp moet wel redelijk groot zijn.

3 maanden: handjeklap. De oogbewegingen worden steeds nauwkeuriger.

7 maanden: kinderen kunnen een klein voorwerp wat langer met de ogen volgen.

1 jaar: zitten, kruipen, doelbewust aanraken, oppakken en zelfs stapelen. Die motorische ontwikkelingen loopt gelijk op met de lichamelijke groei. De spierkracht neemt in een jaar tijd enorm toe.

Spelmogelijkheden

0-6 maanden: Speelgoed is opvallend, fel gekleurd, en beweeglijk.

5-6 maanden: De baby leert *grijpen*. Het kind voelt aan voorwerpen en ontdekt vormen, rond en plat. *Kruipen*: wereld en de speelmogelijkheden groeien.

1 jaar: Voorwerpen in elkaar passen (blokkenkubus).

12-13 maanden: Het kind gaat lopen en wil beweegbaar speelgoed (bal), *trek- en duwspelgoed*. Leren klimmen en vallen.

1-2 jaar: Het kind kan een potlood of viltstift vasthouden. Krassen en strepen, vervolgens rondjes en herkenbare figuren.

2 jaar - 6 jaar

Intellectuele ontwikkeling

Het kind ziet de wereld nog voornamelijk vanuit zichzelf. Hij denkt nog niet logisch en abstract. Peuters en kleuters zijn erg nieuwsgierig. Ze vragen steeds maar weer: "Waarom dan?".

Emotionele ontwikkeling

Kinderen leren emoties te onderscheiden, zelfs vergelijkbare emoties, bijv. *verdriet en teleurstelling*. Benoem die emoties voor ze. Met het fantasiespel kun je experimenteren: emoties tonen die normaal niet mogen. Ook leren kinderen sociaal gedrag.

3 jaar: Met *stoeispelletjes* leert het kind sociale regels: niet te hard slaan en niet aan de haren trekken.

3-4 jaar: Meer samen spelen, liefst met z'n tweeën. Speelgoed stimuleert daarbij. Biedt het kind een vertrouwde omgeving.

4 jaar: Indiaantje spelen, winkeltje of doktertje. Kinderen leven zich uit in sociale rollen.

Basischool: de wereld wordt veel groter. Kinderen willen bij de groep horen. Daarbij horen groepsspelen, liefst buiten: (tikkertje, ballen, touwtje springen en verstopperkje). Er ontstaat een scheiding van jongens en meisjes.

Motorische ontwikkeling

2 jaar: Het kind tekent een herkenbaar menselijk figuur

3 jaar: Bewegingsspelletjes: schommelen, springen, ballen en stoeien. *Trek- en duwspelgoed* komt tegemoet aan die behoefte. Jongetjes zijn wat enthousiaster. Timmeren en dingen uit elkaar te halen vinden ze leuk.

4 jaar: *Buitenspelen*. Kinderen krijgen een sterke drang tot bewegen en hebben daarom ruimte nodig.

5 jaar: Verfijnd tekenen, kralen rijgen, knippen met een kinderschaartje

6 jaar: Het kind verandert lichamelijk: van een mollige kleuter tot een kleine bonenstaak. Fijne motoriek (tekenen en knutselen). Eerste letters en woorden, omdat ze een pen kunnen vasthouden. Fijne handbewegingen worden mogelijk, dus ook *knutselen*.

6 - 8 jaar

Intellectuele ontwikkeling

Het kind ontdekt meer samenhang, heeft inzicht maar denkt nog heel beeldend. Rekenen gebeurt met vingers of telraam. Echt abstract denken ontwikkelt zich vanaf 12+.

Emotionele ontwikkeling

Het spel bevat meer regels (Bordspelen en teamsporten). *Omgaan met verlies*, beheersing van emoties. Het kind *beseft* dat de tegenstander tevens een vriendje is. Rollenspel stimuleert de sociale ontwikkeling (*verkleedkleden*).

Het kind ontwikkelt creativiteit, tekent in kleuren die passen bij zijn stemming. (Bijv. rood bij woede). Stimuleer die creativiteit met kleurpotloden, verf, papier. Ook boetseerleien en constructiespeelgoed.

Motorische ontwikkeling

6-7 jaar: Uithoudingsvermogen en behendigheid nemen toe.

8 jaar: Ontdekking van *onderscheid*: niet iedereen kan evenveel. Daaruit volgt competitie-element en belangstelling voor sport en wedstrijden. Koppeling van vaardigheden aan *sociale status*: behendige kinderen zijn populairder.

Speelgoedssuggesties voor kinderen van 0 tot 12 jaar.	
<i>Ga flexibel met het schema om, en doe je eigen ideeën op!</i>	
Leeftijd	Soort speelgoed
0-3 maanden Kind kan nog niet grijpen, wel kijken, voelen en horen	Wiegmobiel, <i>muziekdoosje</i> , kleurige wandplaat. Belletjes aan de sokjes. Bad-en lichaamspeelletjes, liedjes zingen.
3-6 maanden Kijken en horen blijft belangrijk, duwen en grijpen komt erbij	Kleurige vormen. Muziekdoos. Bal met geluid. Grijp- en manipuleerspeelgoed. Rammelaar met groot handvat (hangend boven wieg en box), <i>sleutelringen</i> . Pluche knuffels en beesten, ook met geluidjes. Speelgoed om met de mond te voelen. <i>Activity centers</i> stimuleren meerdere zintuigen tegelijk. Bad-en schootspelletjes.
6 - 12 maanden De baby houdt meerdere voorwerpen tegelijk vast en doet er steeds meer mee. Kruipe begint, het kind zoekt bewegelijk speelgoed. Ontwikkeling van het gebit.	Bijtring, knuffels, zachte pop. <i>Stapelblokken</i> , stapelkubus, ringpiramide. Bal en ander rolspeelgoed. Sponsen en speeltjes voor in het water. Boekjes met zachte bladzijden. Schootspelletjes met papa en mama.
Eén tot anderhalf jaar In elkaar passen en uit elkaar halen van voorwerpen. Het kind begint te lopen en kan zich dus steeds beter voortbewegen. Eerste woordjes, eerste fantasiepeelletjes	Speelgoed om in en uit elkaar te halen en te stapelen, blokkenauto. Eerste puzzels (maximaal 4 stukjes) en vormbord. Trek- en duwpeelgoed, <i>loopauto</i> , trekbeesten. <i>Badspeeltjes</i> , speelgoed met geluid. Boekjes met stoffen bladzijden. Voor symbolisch spel: knuffels, poppen, plastic serviesgoed.

<p>Anderhalf tot twee jaar Bewegen, klimmen, klauteren, stapelen, gooien, in- en uit elkaar halen (ook kleinere voorwerpen). Het fantasiespel breidt zich iets uit</p>	<p>Stapelspeelgoed, blokken in diverse vormen en kleuren. Iets moeilijker puzzels en vormborden. Blokkenstoof in vele vormen. <i>Zandbak</i> om te onderzoeken, voelen. Zandtaartjes maken. Veelkleurige kijk- en <i>voelboekjes</i>. Laat het kind zelf de bladzijden omslaan. Poppen en knuffelbeesten worden persoonlijker.</p>
<p>Twee tot drie jaar Fantasiespel, klimmen, klauteren en bewegen, vastpakken, ook potloden (met de hele hand) en kleinere voorwerpen</p>	<p>Voor het fantasiespel: poppen, serviesje, dokterskoffertje, <i>poppenhuis</i>, boerderij met dieren, auto's, treintje. Voor de bewegingsdrang: <i>driewieler</i>, schommelpaard, glijbaan. Creativiteit: potloden, boetseerlei, <i>vingerverf</i>. Blokken om te bouwen, ook kleinere. Water- en zandspeelgoed als vormpjes, emmertjes. Knuffelbeesten en zachte voorwerpen blijven fijn.</p>
<p>Drie tot vier jaar Fantasiespelletjes, creatieve spelletjes, bewegen, bouwen. Doordat de hand- en vingermotoriek zoveel beter wordt kan het speelgoed kleiner worden</p>	<p>Voor het fantasiespel: <i>verkleedkleden</i>, allerlei hoofddeksels. Ook kleine popjes en spelfiguren boerderij- en dierentuinbeesten, dinosaurussen. Winkeltje. Prentenboeken en verhalen op cd. Kleur-, plak- en knipspullen. Bouwblokken. Water- en zandspeelgoed blijft belangrijk. Eenvoudige gezelschapsspelletjes als <i>kleurendomino</i> (geen kleine dobbelstenen!). Bewegingsspeelgoed: fiets met zijwieltjes, klimrek, bal.</p>
<p>Vier tot zes jaar Fantasiespel, spelletjes samen met anderen (eenvoudige regelspelletjes), creatief materiaal, bouwen, tekenen</p>	<p>Verkleedkleden, Vliegtuig, garage, wereldspel. Eenvoudige gezelschapsspelletjes. <i>Prentenboeken</i>. Zandbakspeelgoed. Rijgkralen, puzzels. Stiften, schetsboek, <i>klei</i>, bellenblaas, fietsje, bal</p>
<p>6 - 7 jaar Creatieve spelletjes, behendigheidsspelletjes, samenspelen met vriendjes en vriendinnetjes, regelspelletjes</p>	<p>Gezelschapsspelletjes met dobbelstenen. Ingewikkelde <i>puzzels</i> en constructiemateriaal. Borduurwerk, knutseldozen. Magneet. Prentenboeken met meer tekst, leesboeken. Springtouw, rolschaatsen, <i>autoped</i>, knikkers. Vecht- en avonturenspeelgoed. Piraten of indianenspullen.</p>
<p>8 -10 jaar regelspelletjes, behendigheidsspelen, creatief bezig zijn, samenspel, bouwen</p>	<p>Gezelschapsspelletjes: De regels worden steeds ingewikkelder. Bouwmaterialen als meccano, lego. <i>Goocheldoos</i>. Technisch speelgoed. Knikkers, <i>vlieger</i>, badmintonrackets. Ingewikkelde puzzels, boeken, strips, videospelletjes. Vecht- en avonturenspeelgoed.</p>
<p>10 - 12 jaar spelletjes om jezelf te bewijzen en bevestiging te zoeken, samen spelen, behendigheidsspelen</p>	<p>Gezelschapsspelen, <i>skateboard</i>, schietspelen. Video- en computerspelen. Bouwmaterialen, bouwdozen, miniaturen. Creatieve materialen. cd's, cd-rom. Boeken, <i>strips</i>.</p>
<p>Bronnen: Stichting Jeugdinformatie Nederland Brochure van de vereniging Gebra Stichting Speelgoed www.speelgoed.nl</p>	